

Свиноус Іван, Гаврик Олеся, Свиноус Надія, Свиноус Іванна. Методичні підходи до формування аналітичного забезпечення моніторингу діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс*. 2023. Випуск 1-2. С. 26-35.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-1-3>

УДК 657:005.584.1:631.11

JEL Classification L86, M41, Q12

Свиноус Іван

д. е. н., професор кафедри обліку і оподаткування
Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Україна

E-mail: isvinous@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0346-1596

Гаврик Олеся

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Україна

E-mail: gavrik_olecya@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9816-0253

Свиноус Надія

доктор філософії в галузі менеджменту, асистент кафедри обліку і оподаткування
Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Україна

E-mail: Svnadia94@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3640-0519

Свиноус Іванна

магістр
Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Україна

E-mail: buxoblik@ukr.net

ORCID: 0009-0002-0581-2094

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. У зв'язку з нестійкістю багатьох соціально-економічних показників-індикаторів, наявністю численних диспропорцій в економіці та необхідністю оцінки ефективності державної політики в галузі розвитку сільського господарства необхідно забезпечити постійне спостереження та аналіз процесів, що відбуваються. Для вирішення існуючих проблем інформаційно-аналітичного забезпечення ефективного управління розвитком сільського господарства необхідно розробити новий напрям у системі статистики сільського господарства у вигляді моніторингу, який, з одного боку, дозволить найбільш точно й оперативно відстежувати ситуаційні моменти, а з іншого - стане базою для якісного аналізу, моделювання та прогнозування розвитку сільського господарства.

Методи. У процесі дослідження використовувались наступні методи: монографічний (при вивченні досвіду та особливостей формування систем моніторингу і контролю), метод аналізу та синтезу (при обґрунтуванні залучення інструментів моніторингу і контролю в їх менеджмент); абстрактно-логічний (при визначенні архітектури та архітектоніки механізмів і систем моніторингу та контролю економічних результатів діяльності аграрних підприємств); теоретичного узагальнення та порівняння (при виконанні теоретичних узагальнень та формулюванні висновків, удосконаленні понятійно-категоріального апарату дослідження); структурно-логічний (при вивченні процесу інтеграції інструментарію моніторингу і контролю в менеджмент основної діяльності аграрних підприємств).

Результати. Результати моніторингу є інформаційним базисом реалізації блоку планування, у якому через динамічний взаємозв'язок оперативних і тактичних завдань планування матеріально-технічної бази вирішується стратегічне завдання відтворення її складових на заданому часовому горизонті планування. Практичне застосування розроблених рекомендацій забезпечить комплексний системний підхід до формування інформаційного забезпечення обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення процесів відтворення у сільськогосподарських підприємствах, сприятиме раціональному використанню сформованої матеріально-технічної бази та забезпеченню раціональних темпів її відтворення

Перспективи. В повоєнний період відновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств буде в здійснюватися за рахунок коштів інвесторів, головним чином зовнішніх. В зв'язку з цим постає необхідність розробки системи інформаційного забезпечення моніторингу діяльності сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, моніторинг, аналітичне забезпечення, управлінське рішення, менеджмент.

Вступ.

У зв'язку з нестійкістю багатьох соціально-економічних показників-індикаторів, наявністю численних диспропорцій в економіці та необхідністю оцінки ефективності державної політики в галузі розвитку сільського господарства необхідно забезпечити постійне спостереження та аналіз процесів, що відбуваються. Для вирішення існуючих проблем інформаційно-аналітичного забезпечення ефективного управління розвитком сільського господарства необхідно розробити новий напрям у системі статистики сільського господарства у вигляді моніторингу, який, з одного боку, дозволить найбільш точно й оперативно відстежувати ситуаційні моменти, а з іншого - стане базою для якісного аналізу, моделювання та прогнозування розвитку сільського господарства. Статистичний моніторинг ефективного розвитку сільського господарства, як постійно діюча система спостереження за динамікою показників, має забезпечувати комплексну оцінку ресурсів, джерел і результатів розвитку сільського господарства на всіх рівнях управління. На його основі повинен розроблятися і застосовуватися в управлінні механізм впливу на фактори розвитку сільського господарства.

Необхідність забезпечення достовірної оцінки ефективності управління сільськогосподарським виробництвом, а також приведення облікових механізмів у відповідність з інтеграційними процесами у галузі, які потребують удосконалення організаційної та інформаційно-методичної бази управління, вимагає застосування сучасних статистичних методів. Проектування інформаційно-логічної моделі первинних статистичних даних передбачає створення інтегруючого елемента у вигляді єдиного переліку одиниць спостереження – виробників сільськогосподарської продукції на базі Єдиного державного реєстру юридичних осіб, індивідуальних підприємців і ОСГ та формування генеральної сукупності об'єктів спостереження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Вирішенню питань моніторингу та контролю в управлінні аграрними підприємствами присвятили наукові праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені: О. Амосов, В. Аранчій, М. Білуха, Ф. Бутинець, Н. Виговська, О. Гудзинський, Л. Дідківська, К. Жадько, Й. Завадський, І. Крюкова, Д. Лазаренко, Т. Маренич, Т. Мельник, Л. Нападівська, М. Огійчук, В. Пантелєєв, В. Плаксієнко, Р. Сагайдак, А. Шурміна, І. Юдіна та інші. В їх працях досить широко розглянуті питання формування відповідних управлінських систем та процедур. Проте, динамічність зміни умов

діяльності аграрних підприємств зумовлює необхідність пошуку нових напрямів, шляхів, механізмів та інструментів раціоналізації впровадження систем моніторингу та контролю в менеджмент сільськогосподарських підприємств.

Мета.

Метою статті є, на основі узагальнення досліджень науковців, запропонувати практичні рекомендації по формуванні інформаційного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств.

Методологія дослідження.

У процесі дослідження використовувались наступні методи: монографічний (при вивченні досвіду та особливостей формування систем моніторингу і контролю), метод аналізу та синтезу (при обґрунтуванні залучення інструментів моніторингу і контролю в їх менеджмент); абстрактно-логічний (при визначенні архітектури та архітектоники механізмів і систем моніторингу і контролю економічних результатів діяльності аграрних підприємств); теоретичного узагальнення та порівняння (при виконанні теоретичних узагальнень та формулюванні висновків, удосконаленні понятійно-категоріального апарату дослідження); структурно-логічний (при вивченні процесу інтеграції інструментарію моніторингу і контролю в менеджмент основної діяльності аграрних підприємств).

Результати.

Нині використовуються різні локальні довідники суб'єктів господарювання – об'єктів спостереження для різних статистичних спостережень. Тому подальше їх об'єднання з метою інтеграції первинних даних не є доцільним.

Такий підхід у проведінні статистичних спостережень ґрунтується на існуючих методиках організації державних статистичних досліджень, орієнтованих на децентралізовані підходи організації баз даних. Першопричиною локалізації інформаційних фондів є розробка специфічної форми і комплексу електронної обробки даних під кожне статистичне спостереження, що зумовлює також дублювання статистичних показників у різних формах [1].

Отже, система статистичного моніторингу є повним циклом статистичного дослідження розвитку сільського господарства як об'єкта спостереження, включаючи інтегровану сукупність статистико-аналітичного інструментарію спостереження й подання інформації на основі єдиних методологічних принципів та інформаційно-технологічних рішень. Предметом дослідження виступають соціально-економічні процеси в сільському господарстві, методом дослідження – спостереження та кількісна оцінка взаємозв'язків між статистичними показниками, що характеризують тенденції цих процесів, а також розрахунок нових кількісних характеристик і виявлення якісних аспектів процесів, що відбуваються в сільському господарстві.

Мета і завдання статистичного моніторингу розвитку сільського господарства полягають в консолідації інформації на основі статистичних показників. Основний зміст – це своєчасне виявлення диспропорцій у соціально-економічних процесах і визначення перспективних напрямів розвитку сільського господарства конкретного регіону з урахуванням його специфіки. Статистичний моніторинг у сільському господарстві має стати ефективним методом інформаційно-аналітичного дослідження, який об'єднує елементи статистичного спостереження та економіко-статистичного аналізу.

Запропонований підхід до формування статистичного моніторингу для спостереження за змінами параметрів розвитку сільського господарства можна представити у вигляді концептуальної моделі, яка включає в себе: сукупність об'єктів спостереження, перелік проблемно-орієнтованих напрямів і показників-індикаторів; засоби агрегування, формування індикативної оцінки та подання інформації у вигляді аналітичного обґрунтування рішень перспективного розвитку [2].

Методологічний аспект створення системи статистичного моніторингу розвитку сільського господарства передбачає: визначення одиниці статистичної звітності та розробку структури генеральної сукупності цих одиниць, а також формалізацію критеріїв вибору суб'єктів із генеральної сукупності для проведення моніторингу. Сільське господарство, як проблемно-орієнтований напрям економіки, припускає суцільне пооб'єктне спостереження підприємств за єдиною схемою і базою даних.

Як показує практика, групування об'єктів і диференціація методів збору інформації у розрізі великих, середніх, малих і мікропідприємств із якісно різними характеристиками та обсягом показників для кожної сукупності зумовлює втрату даних і відповідно низької повноти та репрезентативності всієї інформації; визначення одиниці виду статистичного спостереження, їх типізацію, а також формалізацію їх відносин з одиницями статистичної звітності; визначення максимально можливого ступеня деталізації інформації, що надається; створення програмно-методичного інструментарію забезпечення репрезентативності інформації органам управління (класифікатори, схеми складання, збереження рядів динаміки та можливості побудови прогнозних моделей).

Організаційний аспект реалізації статистичного моніторингу як методу спостереження за розвитком сільського господарства передбачає створення інструментарію, завдяки якому суб'єкт господарювання у встановлені терміни подавав би необхідну інформацію за певним переліком статистичних показників в електронному вигляді. Реалізація цього підходу вимагає об'єднання статистичного обліку з первинним бухгалтерським обліком (формування так званого інтегрованого збору первинної інформації), що дозволить відмовитися від форм статистичного спостереження в існуючому нині вигляді та запровадити електронну форму звітності [3].

Це виключить неузгодженість і дублювання первинних статистичних даних, а також максимально автоматизує й уніфікує процес збору первинних даних. Інтегрування оперативної первинної інформації в єдину статистичну базу дозволить відмовитися від численних локальних комплексів електронної обробки й усунути несумісність інформаційних ресурсів. У результаті спроститься регламентна частина державної статистики, буде можливо максимально розширити коло інформаційних послуг, а органи управління сільським господарством застосовуватимуть сучасні методи і технології аналізу та групування первинних даних для вирішення ситуаційних завдань.

Оскільки одним із напрямів оптимізації процесу збору статистичної інформації передбачається збір даних в електронній формі безпосередньо від підприємств, то з цієї точки зору запропонований підхід відповідає основним концепціям інформатизації та комп'ютеризації процесів збирання первинної статистичної інформації.

Перехід від децентралізованої схеми організації збору первинних даних до централізованої і далі до електронної форми звітності створює можливості в частині моніторингу процесу збору даних та оцінки їх якості.

Для об'єктивної оцінки повноти збору первинних даних пропонується використовувати відповідний коефіцієнт як відношення кількості об'єктів, які відвітувалися, до загальної кількості об'єктів у Реєстрі. Для оцінки якості інформації, що передається із рівня збору на рівень обробки, вводиться поняття коефіцієнта якості, який дорівнює кількості показників моніторингу, виправлених на рівні обробки даних, в розрахунку на 10 тис. показників. Коефіцієнт якості розраховується автоматично, а отже, має об'єктивний характер. По закінченні статистичного спостереження проводиться аналіз коефіцієнта якості та з'ясовуються причини його відхилення від нормованих величин.

Менеджменту сільськогосподарських підприємств необхідна також інформація аналітичного характеру для об'єктивного визначення ефективності сільськогосподарського виробництва. Очевидно, що ця інформація повинна бути достовірною, своєчасною, економічно вигідною, ефективною і придатною для прийняття управлінських рішень на рівні сільськогосподарського

підприємства [4].

Безпосередній процес прийняття управлінських рішень, пов'язаний із необхідністю вибору оптимального рішення із можливих, базується на постійній оцінці ефективності реалізації різних технологій. Використання різних агрегатів для проведення технологічних операцій, залучення техніки зі сторони або її придбання або лізинг вимагає проведення розрахунків економічної доцільності із урахуванням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства. Лише на основі порівняльної ефективності здійснюється процес пошуку, обґрунтування та прийняття управлінського рішення щодо реалізації окремих форм інвестицій [5].

Оскільки формування та відтворення матеріально-технічних ресурсів належить до завдань стратегічного планування, слід застосовувати такі методи планування, які б дозволили обґрунтувати їх склад та структуру з урахуванням можливих змін в умовах господарювання. Оцінка наявного інструментарію інформаційного забезпечення управління в умовах ризику та невизначеності дає підстави для висновку про те, що основним методом планування, формування й відтворення матеріально-технічних ресурсів має бути метод імітаційного моделювання, за допомогою якого можна детально описати процеси його використання на заданому часовому горизонті при прогнозованих коливаннях багатьох факторів, зокрема погодних умов.

Система інформаційного забезпечення процесу формування та відтворення матеріально-технічних ресурсів є сукупністю реалізованих рішень за обсягом, складом і структурою, а також за формами організації інформації. Традиційно розрізняють позамашинне і внутрішньомашинне інформаційне забезпечення.

Позамашинне інформаційне забезпечення включає в себе підсистеми класифікації і кодування інформації; документообігу; організації, зберігання, внесення змін у документацію між керуючою і керованою підсистемами. Позамашинне інформаційне забезпечення дозволяє провести ідентифікацію підсистем об'єкта управління, формалізувати інформацію та подати дані у вигляді управлінських документів.

Внутрішньомашинне інформаційне забезпечення містить масиви даних, які формують інформаційну базу системи на машинних носіях, а також сукупність їх програм організації та накопичення. На логічному рівні визначається структура інформаційного масиву, а на фізичному – здійснюється реалізація інформаційної бази із використанням технічних засобів.

До складу системи інформаційного забезпечення управління процесом формування та відтворення матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств, як підтверджують результати дослідження, доцільно включити наступні функціональні підсистеми: стереотипних рішень, нестандартних рішень і контролю їх виконання [6]. Так, «підсистема стереотипних рішень» містить банк стереотипних рішень згідно із стереотипними проблемами та повинна допомагати менеджерам сільськогосподарських підприємств вести пошук і відбір оптимальних управлінських рішень щодо формування, використання та відтворення матеріально-технічних ресурсів.

Нормативна підсистема накопичує інформацію, що регламентує матеріально-технічні ресурси сільськогосподарського підприємства. У цій підсистемі повинні міститися документи, які встановлюють порядок взаємодії складових матеріально-технічних ресурсів із виробничими підрозділами підприємства згідно з організаційною структурою і структурою управління підприємства, документи, які регламентують процеси одержання і витрачання оборотних засобів, а також порядок ведення звітності у бухгалтерському та управлінському обліку. Нормативна підсистема повинна містити сучасні параметри функціонування складових матеріально-технічних ресурсів, такі як норми виробітку, розцінки заробітної плати, нормативи витрат виробничих ресурсів, внутрішньогосподарські ціни, методи розрахунку амортизаційних відрахувань і т.д.

Підсистема збирання інформації про функціонування складових матеріально-технічних ресурсів підприємства дозволяє реалізувати дві важливі функції. По-перше, збір первинної інформації по матеріально-технічних ресурсах з метою ведення бухгалтерського й управлінського обліку з інтеграцією у систему інформаційного забезпечення управління усіма господарюючими

суб'єктами [7]. По-друге, це збір інформації для моніторингу змін умов господарювання. Інструментарієм цієї підсистеми можуть бути такі засоби автоматизації, як використання систем навігації і позиціонування, систем контролю витрат палива і т.д.

Підсистема моніторингу обробляє дані, одержані за допомогою підсистеми збирання інформації. На даному етапі всі дані мають бути формалізовані для одержання можливості обробки із використанням єдиного інтерфейсу. Підсистема моніторингу повинна забезпечити оперативне одержання вибірки даних за об'єктами управління різних рівнів, таких як: тваринництво, рослинництво, підсобні виробництва, підрозділи машинно-тракторного парку, біологічні активи, конкретне поле сівозміни, сільськогосподарська культура і тварини; одиниця або група сільськогосподарської техніки, конкретної технології, окремого працівника або технологічної ланки працівників, періоду часу і т.д. Ця підсистема повинна володіти потужними засобами для систематизації інформації та її фільтрації, а також зручними для суб'єкта управління засобами візуалізації інформації і порівняння характеристик об'єктів управління.

Підсистема підтримки прийняття управлінських рішень забезпечує вибір оптимальних рішень із області допустимих функцій на основі аналізу, планування і прогнозування функціонування матеріально-технічних ресурсів в умовах ризику та невизначеності. Ця підсистема базується на імітаційному моделюванні процесів формування та використання складових матеріально-технічних ресурсів й оцінці впливу її функціонування на результуючі показники виробничої діяльності господарюючого суб'єкта.

Блок імітації погодних-кліматичних умов моделює річний прогноз для погодних умов конкретного сільськогосподарського виробництва – інтегральна погодна ситуація, яка являє собою комбінацію із погодних умов виробництва за окремими періодами сільськогосподарського року. Для кожного періоду на основі використання методу Монте-Карло визначається деяке значення із кінцевої множини значень випадково розподіленої величини, яке несе у собі наступні ознаки погодної ситуації: коефіцієнт скорочення можливого часу роботи агрегатів, коефіцієнт збільшення витрат виробничих ресурсів і коефіцієнт можливого скорочення урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності худоби та птиці.

Блок формування річного виробничого плану описує посівні площі даного підприємства, використовувані технології та наявність сільськогосподарської техніки, а також календарний план проведення технологічних операцій. Кожне поле або виробничий підрозділ у тваринництві описується за допомогою трьох складових: площі, культури, поголів'я (породи худоби та птиці), які будуть використовуватися у виробничому процесі.

Для опису сільськогосподарської техніки та обладнання використовується її марочний склад, показники фактичної наявності, коефіцієнти технічної готовності. Для опису технологічних операцій слугує таблиця агрегатів, де для кожної операції складено перелік можливих варіантів агрегованих силових і сільськогосподарських машин, для кожного агрегату встановлюється коефіцієнт агрегування, а також встановлюються нормативи виробітку і витрати виробничих ресурсів у розрахунку на одиницю роботи. Також кожному агрегату присвоюється індекс пріоритету, який визначає ступінь необхідності його використання для конкретної технологічної операції. У календарному плані агротехнічних робіт для кожного поля визначаються дати можливих початку та закінчення технологічних операцій, агротехнічних робіт, а також їх черговість.

Отже, у блоці річного виробничого плану для кожного календарного періоду моделюються використання фонду робочого часу сільськогосподарської техніки відповідно до технологічних операцій, які виконуються агрегатами на конкретних посівних площах.

Блок формування та використання виробничих ресурсів передбачено для підсумовування всіх видів виробничих ресурсів за періодами, використаних у процесі роботи всіх агрегатів шляхом множення обсягу робіт на нормативи витрат ресурсів. Витрати ресурсів, не покриті за рахунок запасів, купуються за поточними цінами даного календарного періоду.

Блок формування та використання запасів продукції передбачає встановлення планової

урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин, які коригуються коефіцієнтами можливої зміни, одержаними у реалізації різних варіантів погодних ситуацій. Зміни запасів продукції у кожному календарному періоді залежать від скоригованої урожайності та продуктивності [8]. Запаси можуть зберігатися на власних або сторонніх складських потужностях, що передбачає поступове підвищення вартості продукції, а також деяке скорочення її кількості (внаслідок псування, усушки і т.д.). Запаси продукції можуть бути повністю або частково реалізовані у будь-який календарний період за поточними цінами залежно від вибраної стратегії реалізації.

Блок ціноутворення моделює через використання випадкових величин із заданими законами розподілу і характеристиками поточні ціни на виробничі ресурси та поточні закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, яка виробляється підприємством.

Блок фінансового забезпечення. Цей і наступний блок дозволяють оцінити взаємовплив функціонування матеріально-технічних ресурсів і господарюючого суб'єкта в цілому. Блок фінансів підприємства є з'єднувальним і дозволяє задовольнити потреби підприємства у виробничих ресурсах за рахунок власних і залучених джерел.

У першу чергу в даному блоці моделюються накладні витрати підприємства за кожний календарний період. Потім накладні витрати конкретного періоду підсумовують із витратами підприємства на придбання виробничих ресурсів у даному періоді, на зберігання і доробку продукції і виробничих ресурсів, а також із витратами, пов'язаними з обслуговуванням залучених коштів (виплатою процентів і погашенням суми основного боргу). Одержана сума у пропорціях, що визначається системою показників пріоритетності, які використовуються для імітації деяких аспектів фінансової стратегії підприємства, має бути покрита із власних або позичених коштів. Власні кошти у конкретному періоді складаються із їх залишку на початок періоду та виручки від реалізації продукції.

Порядок реалізації визначається видовими особливостями продукції, наявністю потужностей для її зберігання, а також пріоритетами торговельної стратегії. Необхідність залучення позикових коштів визначається як різниця потреби у покритті витрат і власних коштів. Позичкові кошти залучаються на конкретний період, упродовж якого підприємство виплачує проценти за кредит, а також погашає основний борг за однією із схем (у кінці періоду кредитування, рівномірно або нерівномірно протягом терміну кредитування).

Підсистема нестандартних рішень базується на тому, що прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності – це процес вибору дій, які визначають імовірність реалізації розроблених варіантів щодо вирішення питання забезпечення відтворення складових ресурсного потенціалу.

Підсистема контролю виконання управлінських рішень є заключним етапом циклу управління, основним завданням якої є проведення систематичної та об'єктивної оцінки діяльності підприємства щодо реалізації прийнятих рішень в сфері використання та відтворення матеріально-технічних ресурсів.

Висновки і перспективи.

Результати моніторингу є інформаційним базисом реалізації блоку планування, у якому через динамічний взаємозв'язок оперативних і тактичних завдань планування матеріально-технічної бази вирішується стратегічне завдання відтворення її складових на заданому часовому горизонті планування.

Основними тактичними планами використання матеріально-технічної бази є планування обсягу механізованих робіт і технологічних операцій та потреби в ресурсах, необхідних для функціонування виробничого потенціалу. Функції оперативного планування будуть реалізовані у разі відхилення фактичних параметрів умов господарювання від запланованих значень. Якщо фактичні значення параметрів відповідатимуть плановим значенням, то у блоці оперативного управління всі функції будуть зведені лише до координації процесу формування складових і можливого внутрішньогосподарського маневру ресурсами на основі їх фактичного стану.

Практичне застосування розроблених рекомендацій забезпечить комплексний системний підхід до формування інформаційного забезпечення обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності процесів відтворення у сільськогосподарських підприємствах, сприятиме раціональному використанню сформованої матеріально-технічної бази та забезпеченню раціональних темпів її відтворення

В повоєнний період відновлення матеріально-технічного бази сільськогосподарських підприємств буде здійснюватися за рахунок коштів інвесторів, головним чином зовнішніх. В зв'язку з цим постає необхідність розробки системи інформаційного забезпечення моніторингу діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк І. М. Ефективність застосування системи моніторингу та контролю в управлінні аграрними підприємствами. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. №4. С. 58-62.
2. Сатир Л. М. Концептуальні засади відтворення виробничо-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2012. №8(95). С. 78-82.
3. Фальченко, О., Яцина, В., Кочетова, Т. Особливості формування фінансових результатів сільськогосподарського підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2021. №2. 32-36.
4. Гавриленко, О. В. Моніторинг і контроль фінансової стійкості та стану економічної безпеки аграрного підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. №2. С. 24-31.
5. Ксьонжик І. В. Теоретичні основи моніторингу соціально-економічної діяльності суб'єктів аграрного господарювання. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки*. 2013. №4. С. 76-81.
6. Котикова О. І., Дідур К. Г., Душук Р. В. Моніторинг конкурентоспроможності сільського господарства регіону – необхідна складова євроінтеграційних процесів. *Агросвіт*. 2017. №17. С. 8-14.
7. Жук В. М. Обліково-інформаційне забезпечення моніторингу аграрного ринку України. *Економіка АПК*. 2011. №8. С.53-60.
8. Ткаченко Г. А. Моніторинг економічного стану аграрних підприємств у контексті здійснення реінжинірингу виробничих та логістичних бізнес-процесів. *Агросвіт*. 2021. №17. С. 41-46.

Статтю отримано: 16.03.2023 / Рецензування 28.04.2023 / Прийнято до друку: 30.06.2023

Ivan Svynous

Dr. Sc. (in Economics), Professor, Professor
Department of Accounting and Taxation
Bila Tserkva National Agrarian University
Bila Tserkva, Ukraine

E-mail: isvinous@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0346-1596

Olesya Havryk

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Accounting and Taxation
Bila Tserkva National Agrarian University
Bila Tserkva, Ukraine

E-mail: gavrik_olecya@ukr.net
ORCID: 0000-0001-9816-0253

Nadiya Svynous

Ph.D. (in Economics), Assistant Lecturer
Department of Accounting and Taxation
Bila Tserkva National Agrarian University
Bila Tserkva, Ukraine

E-mail: Svnadia94@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3640-0519

Ivanna Svynous

Master
Bila Tserkva National Agrarian University
Bila Tserkva, Ukraine

E-mail: buxoblik@ukr.net

ORCID: 0009-0002-0581-2094

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE FORMATION OF ANALYTICAL SUPPORT FOR MONITORING THE ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. In connection with the instability of many social and economic indicators, the presence of numerous disparities in the economy and the need to assess the effectiveness of state policy in the field of agricultural development, it is necessary to ensure constant monitoring and analysis of the processes taking place. To solve the existing problems of information and analytical provision of effective management of agricultural development, it is necessary to develop a new direction in the system of agricultural statistics in the form of monitoring, which, on the one hand, will allow the most accurate and prompt monitoring of situational moments, and on the other hand, will become a basis for qualitative analysis, modelling and forecasting of agricultural development.

Methods. The following methods were used in the research process: monographic (when studying the experience and features of the formation of monitoring and control systems), the method of analysis and synthesis (when substantiating the involvement of monitoring and control instruments in their management); abstract and logical (when defining the architecture and architectonics of mechanisms and systems for monitoring and controlling the economic results of agricultural enterprises); theoretical generalization and comparison (when performing theoretical generalizations and formulating conclusions, improving the conceptual and categorical research apparatus); structural and logical (when studying the process of integration of monitoring and control tools into the management of the main activity of agrarian enterprises).

Results. The monitoring results are the information base for the implementation of the planning block, in which the strategic task of reproducing its components on the given planning time horizon is solved due to the dynamic interrelationship of operational and tactical planning tasks of the material and technical base. The practical application of the developed recommendations will provide a comprehensive systematic approach to the formation of information support for the substantiation of management decisions regarding the provision of reproduction processes in agricultural enterprises and it will contribute to the rational use of the formed material and technical base and the provision of rational rates of its reproduction.

Discussion. The restoration of the material and technical base of agricultural enterprises in the post-war period will be carried out at the expense of investors, mainly foreign. In this connection, there is a need to develop an information support system for monitoring the activities of agricultural enterprises.

Keywords: agricultural enterprise, monitoring, analytical support, management decision, management.

References

1. Havryliuk, I.M. (2019). Efektyvnist zastosuvannya systemy monitorynhu ta kontroliu v upravlinni ahrarnymy pidpryemstvamy [The effectiveness of the application of the monitoring and control system in the management of agrarian enterprises]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky* [Actual Problems of Innovative Economy], 4, 58–62. [in Ukr.].
2. Satyr, L.M. (2012). Kontseptualni zasady vidtvorennia vyrobnycho-tekhnichnykh resursiv silskohospodarskykh pidpryemstv [Conceptual principles of reproduction of production and technical resources of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnia APK* [Economics and Management of Agro-industrial Complex], 8

(95), 78–82. [in Ukr.].

3. Falchenko, O., Yatsyna, V., & Kochetova, T. (2021). Osoblyvosti formuvannia finansovykh rezultativ silskohospodarskoho pidpriemstva [Peculiarities of the formation of financial results of an agricultural enterprise]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» (ekonomichni nauky)* [Bulletin of National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (Economic Sciences)], 2, 32–36. [in Ukr.].

4. Havrylenko, O.V. (2019). Monitorynh i kontrol finansovoi stiiokosti ta stanu ekonomichnoi bezpeky ahrarnoho pidpriemstva [Monitoring and control of the financial stability and state of economic security of the agricultural enterprise]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky* [Ukrainian Journal of Applied Economics], 4, 2, 24–31. [in Ukr.].

5. Ksonzhyk, I.V. (2013). Teoretychni osnovy monitorynhu sotsialno-ekonomichnoi diialnosti subiektiv ahrarnoho hospodariuvannia [Theoretical foundations of monitoring the socio-economic activity of the subjects of agrarian management]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universtetu im. V.V. Dokuchaieva. Seriya: Ekonomichni nauky* [Bulletin of Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaeva. Series: Economic Sciences], 4, 76–81. [in Ukr.].

6. Kotykova, O.I., Didur, K.H., & Dushuk, R.V. (2017). Monitorynh konkurentospromozhnosti silskoho hospodarstva rehionu – neobkhidna skladova yevointehratsiinykh protsesiv [Monitoring the competitiveness of the region's agriculture is a necessary component of European integration processes]. *Ahrosvit* [Agroworld], 17, 8–14. [in Ukr.].

7. Zhuk, V.M. (2011). Oblikovo-informatsiine zabezpechennia monitorynhu ahrarnoho rynku Ukrainy [Accounting and information provision of monitoring of the agricultural market of Ukraine]. *Ekonomika APK* [Economy of Agro-industrial Complex], 8, 53–60. [in Ukr.].

8. Tkachenko, H.A. (2021). Monitorynh ekonomichnoho stanu ahrarnykh pidpriemstv u konteksti zdiisnennia reinzhynirynhu vyrobnychykh ta lohistychnykh biznes-protsesiv [Monitoring of the economic condition of agricultural enterprises in the context of the reengineering of production and logistics business processes]. *Ahrosvit* [Agroworld], 17, 41–46. [in Ukr.].

Received: 03.16.2023 / Review 04.28.2023 / Accepted 06.30.2023

